

dr. Zora Rutar Ilc, Zavod RS za šolstvo

O VSEBINI

Tokratna številka revije ni zasnovana okrog ene nosilne teme, zato pa pokriva prav vse stopnje vzgojno-izobraževalne vertikale, od vrtca do srednje šole. Prispevki prinašajo različne razmisleke in analize ter rešitve, med katerimi so nekatere prenosljive ne glede na to, na kateri stopnji so vzniknile ali bile preizkušene.

Številko uvaja "avtentična" razprava – pismo učitelja, namenjeno dijaku, ki odpira nekatera temeljna vprašanja poučevanja in vloge šole v današnjem trenutku. Pismo je nastalo kot odziv na dijakov komentar, da kritično mišljenje (v šolah) ni potrebno. Učitelj – ni naključje, da je filozof – je vzel iztočnico zares in dijaku, pa tudi samemu sebi in nam, odgovarja v razpravi, ki presega začetni izziv: Kaj storiti, ko je nekdo kritičen do samega kritičnega mišljenja? Kot pravi avtor, se je namreč iz tega začetnega vprašanja razvil širši razmislek o tem, kaj počnemo v šolah, ko poučujemo, in o tem, v kakšne medsebojne odnose pri tem vstopamo. Odgovor, ki ga oblikuje, je prav tako izzivalen, kot je bilo izzivalno dijakovo vprašanje: „Dokler bo kritično mišljenje samo ena od vsebin v učnih načrtih in nekaj, kar se v učnih procesih dogaja občasno in ne da bi se ob tem v tem duhu spremenili tudi pristopi k poučevanju in vsebine pouka nasploh, bodo najbrž takšna mnenja o kritičnem mišljenju, kot ga je izrazil iskreni dijak, še pogostejša.“

V rubriki Analize in prikazi se tokrat posvečamo CLIL-u, pristopu, pri katerem se učenci sočasno učijo neke vsebine in tujega jezika, pri čemer je, kot pravi avtor, izmenično poudarek zdaj na vsebini, zdaj na učenju tujega jezika. Učenje v CLIL-u ni omejeno na šolsko situacijo in na formalno poučevanje, pač pa poteka „vedno in povsod“, v sproščenem okolju in na neformalni, že skoraj nezavedni ravni. Ker številne tuje raziskave kažejo ugodne učinke CLIL-a tako na zavzetost učencev pri pouku kot na učinkovitost učenja, se je aktiv učiteljev angleščine odločil, da tudi pri svojih učencih preverijo te ugotovitve in s tem smiselnost uporabe CLIL-a pri pouku TJA v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Druga analiza, predstavljena v tokratni številki revije, ima naslov Izvajanje kurikula okoljske vzgoje kot vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v zadnjem triletnem osnovne šole. Avtorja sta raziskala izvajanje kurikula Okoljska vzgoja kot vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj v tretjem triletnem osnovne šole. Ugotovitve kažejo, da se vsebine iz kurikula v tem obdobju šolanja sicer obravnavajo, vendar, kot zapišeta avtorja, žal ne kot medpredmetne vsebine. Učitelji sicer vključujejo okoljske vsebine pri vseh obveznih predmetih in dejavnostih v šoli, vendar le z vidika posamezne stroke. Pomembno vlogo pri obravnavi teh vsebin predstavljata tudi vključenost v program Ekošola in izvajanje izbirnega predmeta okoljska vzgoja v osnovni šoli.

V rubriki Polemično so predstavljeni rezultati pilotne raziskave, s katero so avtorji želeli izvedeti, kako se osnovnošolci lotevajo reševanja nalog s tekmovanja Bober, in prišli do sklepa, da bi bilo naloge z omenjenega tekmovanja za boljše preverjanje znanja potrebno prilagoditi tako, da bi namesto zaprtega tipa vprašanj na koncu naloge raje postavili vprašanje odprtega tipa, saj s tem zmanjšamo možnost ugibanja.

Tokratna številka vsebuje še posebno veliko primerov iz prakse, ki segajo na različna področja in opisujejo delo z različnimi starostnimi skupinami otrok oz. učencev.

Eden od pomembnih vzvodov profesionalne rasti predstavlja učenje v učečih se skupnostih. Kako lahko skupnosti učečih se omogočajo redno priložnost za strokovno izmenjavo izkušenj z refleksijo, je predstavljeno v članku Aktiv kot skupnost učečih se –

priložnost za profesionalni razvoj. Članek opisuje, kako se je skupina vzgojiteljev s skupnim ciljem – pospešiti svoje učenje, razširiti svoje znanje in reflektirati svojo prakso – organizirala kot skupnost učečih se. Temelj za tako skupnost je, da so vsi sodelujoči enakopravni in da ustvarijo varno okolje, ki omogoča tveganje, da pred kolegi izpostaviš svojo izkušnjo. Učenje v skupnosti učečih se je vzajemno: uči se tako tisti, ki deli izkušnjo, ker mu jo kolegi pomagajo osvetliti z novih zornih kotov, kot seveda tisti, s katerimi deli izkušnjo, še posebej, če se s takšnimi izzivom in načinom dela, kot ga predstavi kolega, še niso srečali. Vrednost primera je v njegovi prenosljivosti: vseeno je, ali gre za vrtec, osnovno ali srednjo šolo: načela kolegialnega učenja so podobna, izkušnje pa prenosljive.

V Izkušnjah iz prakse predstavljamo celovit primer razvijanja pismenosti učencev 5. razreda skozi vrsto strateško zasnovanih in medpredmetno zastavljenih aktivnosti. Odlike primera so med drugim: jasna navezava na učne cilje različnih predmetov, njihova smiselna medpredmetna povezava in smela odločitev za ocenjevanje enega od predmetov, vključenih vanjo (seveda v skladu s prej napovedanimi učnimi cilji tega predmeta).

Področje dela z otroki s posebnimi potrebami in z njihovimi starši pa osvetljuje prispevek Komunikacija med šolo in starši otrok s posebnimi potrebami, ki se dotika tudi osebnih strokovnih dilem in vprašanj glede usposobljenosti za sodelovanje s starši otrok s posebnimi potrebami in postavljanja meja v komunikaciji z njimi.